

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 475/2010-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti J. M. a I. M., Rakúsko, zastúpených advokátkou Mgr. M. B., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 73/2005, za účasti Okresného súdu Dunajská Streda, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. a I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 73/2005 porušené boli.

2. J. M. a I. M. priznáva finančné zadostučinenie každému v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré im je Okresný súd Dunajská Streda povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Dunajská Streda je povinný uhradiť J. M. a I. M. trovy konania v sume 269,30 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a tridsať centov) na účet ich právnej zástupkyne Mgr. M. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 475/2010 z 20. decembra 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. M. a I. M. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 73/2005 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia ako bezpodieloví spoluvlastníci podali 7. apríla 2005 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 51 000 Sk (1 692,89 €) s príslušenstvom z titulu nedoplatkov na nájomnom za užívanie nehnuteľnosti.

Sťažovatelia uviedli, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v ich právnej veci právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň požadovali prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon žiadali priznanie finančného zadosťučinenia každému v sume 5 000 € a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 626/2010 doručeným 20. októbra 2010, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Žalobcovia J. M. a I. M. dňa 7. 4. 2005 podali na súd žalobu na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie 51.000.- Sk s prísl. proti žalovanému K. Š., ktorá žaloba pomocou aplikácie náhodným výberom pod sp. zn. 4 Ro 80/2005 bola pridelená do oddelenia zákonnej sudkyne JUDr. M. K. V zmysle rozvrhu práce na rok 2005 vo veci začal konať poverený vyšší súdny úradník, ktorý dňa 15. 4. 2005 dal pokyn na prevedenie veci do registra C. Dňa 2. 5. 2005 vec opäť bola daná do náhodného výberu a pomocou aplikácie pod novou spisovou značkou 4 C 73/2005 bola pridelená do oddelenia zákonnej sudkyne JUDr. M. K. Zákonná sudkyňa JUDr. M. K. dňa 12. 5. 2005 vo veci vzniesla námietku zaujatosti s poukazom na ust. § 15 O. s. p. Na správu súdu jej podanie bolo doručené 17. 5. 2005. Dňa 23. 5. 2005 pod Spr. 387/05 ako predsedníčka súdu námietku sudkyne som akceptovala a pomocou predsedníckeho modulu vec náhodne bola pridelená do oddelenia sudkyne JUDr. E. B.

Sudkyňa JUDr. E. B. vo veci vykonala tieto úkony:

- Dňa 20. 6. 2005 uznesením vyzvala žalobkyňu v 2. rade na opravu návrhu na začatie konania, uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 20. 6. 2005, žalobkyňa zásielku súdu neprevzala a zásielka na súd bola vrátená 12. 7. 2005. Žalobca v 1. rade dňa 4. 7. 2005 predložil na súd list vlastníctva. Dňa 6. 7. 2005 žalobcovia predložili na súd doplnený návrh na vydanie platobného rozkazu, ktorý návrh podpísala aj žalobkyňa v 2. rade.

- Dňa 5. 8. 2005 sudkyňa dala pokyn na pripojenie fotokópií žalôb zo spisov sp. zn. 8C 105/96, 4 C 204/1996, 9C 171/1996, 4 C 108/2001. Do spisu boli založené fotokópie žalôb zo spisov 8C 105/96, 4 C 204/1996, 9C 171/1996 a 4 C 108/01. V spise zo dňa

19. 12. 2005 sa nachádza záznam konajúcej sudkyňi, že jej spis bol predložený až 19. 12. 2005.

- Dňa 22. 12. 2005 sudkyňa uznesením vyzvala žalovaného na vyjadrenie, uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 22. 12. 2005, žalovaný uznesenie prevzal 19. 1. 2006. Jeho vyjadrenie na súd bolo doručené 25. 1. 2006.

- Dňa 16. 2. 2006 súd návrh žalovaného na prerušenie konania zamietol. Uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 20. 2. 2006, žalovanému doručené 23. 2. 2006 a žalobcom 4. 3. 2006. Žalovaný dňa 3. 3. 2006 podal odvolanie.

- Dňa 10. 4. 2006 sudkyňa dala pokyn na predloženie spisu na krajský súd. Spis na Krajský súd v Trnave bol doručený 11. 4. 2006. Z krajského súdu spis bol vrátený bez rozhodnutia 9. 10. 2006 z dôvodu, že k spisu nebol pripojený spisový materiál vedený pod sp. zn. 4 C 204/1996. Zo záznamu konajúcej sudkyne zo dňa 12. 10. 2006 vyplýva, že spisový materiál 4 C 204/1996 v tom čase sa nachádzal na krajskom súde. Dňa 12. 10. 2006 sudkyňa opäť dala pokyn na predloženie spisu krajskému súdu s doplnením, že spisový materiál 4 C 204/1996 sa nachádza na Krajskom súde v Trnave. Spis na krajský súd bol doručený 18. 10. 2006. Od uvedeného obdobia až do 30. 8. 2007 sa nachádzal na Krajskom súde v Trnave. Krajský súd dňa 31. 7. 2007 uznesenie prvostupňového súdu zo dňa 16. 2. 2006 potvrdil a spisový materiál na tunajší súd bol vrátený dňa 30. 8. 2007.

Zákonná sudkyňa JUDr. E. B. v období od 1. 3. 2007 do 28. 2. 2008 dočasne bola pridelená na vykonanie funkcie sudcu na Krajský súd v Trnave, preto jej veci na základe opatrenia predsedníčky súdu Spr. 209/2007 boli prerozdeľované a táto vec pripadla do oddelenia sudkyne JUDr. A. S.

Sudkyňa JUDr. A. S. vo veci vykonala tieto úkony:

- Dňa 4. 9. 2007 dala pokyn na doručenie uznesenia KS účastníkom konania, od žalovaného zásielka dňa 3. 10. 2007 bola vrátená s tým, že ho neprevzal v úložnej lehote.

- Dňa 31. 10. 2007 sudkyňa určila termín pojednávania na 27. 11. 2007. Dňa 26. 11. 2007 bolo na súd doručené ospravedlnenie žalobcov za neprítomnosť na pojednávaní a zároveň navrhli doriešiť na pojednávaní procesné otázky v zmysle pripojeného návrhu.

- Dňa 27. 11. 2007 pojednávanie sa neuskutočnilo, bolo zistené, že žalovaný zomrel, preto pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu zadováženia dedičského spisu.

- Dňa 28. 11. 2007 súd na návrh žalobcov pripustil, aby do konania na strane žalovaných vstúpil S. Uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 10. 12. 2007, žalobcom doručené 20. 12. 2007 a 24. 12. 2007. Pribratému účastníkovi S. uznesenie bolo doručené 17. 12. 2007. Právni nástupcovia pôvodného žalovaného zároveň s doručením uznesenia boli vyzvaní aj na predloženie vyjadrenia k návrhu. Žalovaný v 2. rade vyjadrenie predložil 27. 12. 2007, žalovaný v 1. rade dňa 14. 1. 2008 bol urgovaný na predloženie vyjadrenia, výzva zo súdu bola vyexpedovaná 28. 1. 2008. Výzvu prevzal 20. 2. 2008, jeho odpoveď na súd bola doručená 4. 3. 2008.

Zákonná sudkyňa JUDr. E. B. dňa 28. 2. 2008 ukončila dočasné vykonávanie funkcie sudcu na Krajskom súde v Trnave, preto už citovaným opatrením predsedníčky súdu dňa 12. 3. 2008 vec jej opäť bola vrátená do oddelenia na ďalšie konanie.

Sudkyňa vo veci vykonala tieto úkony:

- dňa 2. 4. 2008 dala pokyn na vydanie výzvy žalobcom na doplnenie návrhu o nárok voči žalovanému v 3. rade. Výzva zo súdu bola vyexpedovaná 4. 4. 2008 a žalobcom doručená 26. 4. 2008 a 17. 4. 2008.

- Dňa 28. 7. 2008 sudkyňa návrh na prerušenie konania, ktorý podal žalovaný v 1. rade M. Š., dňa 4. 3. 2008 zamietla a zároveň dala pokyn na vydanie výzvy žalobcom na predloženie konečného rozhodnutia z konania č. 4 C 204/1996. Uznesenie žalobcom bolo doručené 13. 8. 2008 a 25. 8. 2008 a žalovaným 19. 8. 2008, 4. 8. 2008 a 6. 8. 2008. Odpoveď od žalobcov na súd bola doručená 26. 8. 2008.

- Dňa 4. 9. 2008 bol určený termín pojednávania na 22. 10. 2008, ktoré pojednávanie 29. 9. 2008 bolo písomne odročené z rodinných dôvodov konajúcej sudkyne a zároveň bol určený ďalší termín pojednávania na 26. 11. 2008.

- Dňa 26. 11. 2008 na pojednávaní boli vypočutí účastníci konania a pojednávanie bolo odročené na 26. 1. 2009 s tým, že žalobcovi v 1. rade bolo uložené predložiť plnú moc od žalobkyne v 2. rade a oznámiť adresu navrhovaného svedka.

- Dňa 26. 1. 2009 konanie voči žalovanému v 2. rade bolo zastavené. Súd uznesením rozhodol aj o pripustení zmeny návrhu a vypočul účastníkov konania. Pojednávanie bolo odročené na 4. 3. 2009 za účelom predvolania ďalších účastníkov a predloženia ďalších dôkazov. Písomné vyhotovenia uznesení zo súdu boli vyexpedované 10. 2. 2009.

- Dňa 4. 3. 2009 pojednávanie bolo odročené na 15. 4. 2009, nakoľko nedostavil sa žalovaný v 1. rade, jeho právna zástupkyňa žiadala o odročenie pojednávania.

- Dňa 15. 4. 2009 na pojednávani boli vypočutí účastníci konania a pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

- Dňa 16. 4. 2009 súd urgoval právnu zástupkyňu na predloženie listín, žalobcovia dňa 20. 4. 2009 predložili vyjadrenie k vyjadreniu právnej zástupkyne žalovaného v 1. rade.

- Dňa 11. 5. 2009 bolo nariadené znalecké dokazovanie, uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 12. 5. 2009, žalobcom doručené 13. 6. 2009 a 28. 5. 2009. Žalovanému v 2. rade 15. 5. 2009 a právnej zástupkyne žalovaného v 1. rade 22. 5. 2009. Pribratý znalec dňa 15. 5. 2009 písomne oznámil súdu, že nieje oprávnený vykonať znalecký úkon.

- Dňa 20. 5. 2009 do konania bol pribratý iný znalec a uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 25. 5. 2009. Žalobcom bolo doručené 9. 6. 2009 a 13. 6. 2009, právnej zástupkyne žalovaného v 1. rade 28. 5. 2009 a žalovanému v 2. rade 28. 5. 2009. Pribratý znalec dňa 12. 8. 2009 predložil na súd znalecký posudok.

- Dňa 7. 10. 2009 sudkyňa dala pokyn na doručenie znaleckého posudku na vyjadrenie účastníkom konania, jej pokyn bol vykonaný v ten istý deň. Vyjadrenie od žalobcov bolo doručené 3. 11. 2009, od právnej zástupkyne žalovaného v 1. rade 9. 11. 2009.

- Dňa 18. 11. 2009 sudkyňa určila termín pojednávania na 18. 1. 2010. Dňa 18. 1. 2010 pojednávanie bolo odročené z dôvodu, že sa nedostavili účastníci, dostavil sa iba pribratý znalec, pojednávanie bolo odročené na 22. 2. 2010. Účastníci svoju neúčasť ospravedlnili.

- Dňa 22. 2. 2010 na pojednávani boli vypočutí účastníci a konanie bolo odročené za účelom nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania.

- Dňa 26. 2. 2010 bolo nariadené kontrolné znalecké dokazovanie, uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 9. 3. 2010. Žalobcom uznesenie bolo doručené 15. 3. 2010 a 13. 3. 2010. Žalovanému v 1. rade a jeho právnej zástupkyne 11. 3. 2010 a znaleckému inštitútu takisto 11. 3. 2010. Spis dňa 16. 4. 2010 bol odoslaný na vyhotovenie kontrolného znaleckého posudku. Znalecký ústav znalecký posudok spolu so spisovým materiálom na súd predložil 8. 10. 2010.

- Dňa 11. 10. 2010 sudkyňa dala pokyn na doručenie znaleckého posudku účastníkom konania. Jej pokyn bol vykonaný 12. 10. 2010.“

Predsedníčka okresného súdu ďalej uviedla, že «sťažovatelia v súčasnej dobe na tunajšom súde majú približne 20 začatých konaní na agende „C“, ktoré konania sa odvíjajú od základného sporu vedeného pod sp. zn. 4 C 204/1996. V tomto konaní už je právoplatné rozhodnutie prvo- a druhostupňového súdu, ale navrhovateľ Slovenská republika, zast. Okresnou prokuratúrou v Dunajskej Strede podal dovolanie a spisový materiál od januára 2009 sa nachádza na Najvyššom súde SR.

Čo sa týka postupu súdu v tejto veci osobne si myslím, že až na malé výnimky prvostupňový súd vo veci úkony vykonával plynule, bez zbytočných prieťahov.».

K vyjadreniu okresného súdu sťažovatelia zaujali stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 25. januára 2011, v ktorom okrem iného uviedli:

«Z vyjadrenia predsedníčky Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 14. 10. 2010, v ktorom vymenováva jednotlivé úkony sudcov v konaní 4 C 73/2005, vyplývajú skutočnosti, ktoré uvádzame v našej sťažnosti, teda, že procesné úkony, ktoré okresný súd vykonal, sú poznamenané neefektívnosťou, prevažne administratívnym charakterom, ako aj procesnými prieťahmi.

Predsedníčka súdu vo svojom vyjadrení poznamenáva, že sťažovatelia majú v súčasnej dobe na Okresnom súde v Dunajskej Strede začatých približne 20 konaní na agende „C“, ktoré konania sa odvíjajú od základného sporu vedeného pod sp. zn. 4 C 204/1996 (určenie neplatnosti prevodu majetku štátu na sťažovateľov). Sťažovatelia v tejto súvislosti poznamenávajú, že uvedené súdne spory sú vedené najmä zavinením Okresného súdu v Dunajskej Strede pre nesprávny právny názor na vec v konaní 4 C 204/96 (ako sa ukázalo v konečnom právoplatnom rozhodnutí vo veci 4 C 204/96, ako aj v rozhodnutí NS SR, ktoré uvádzame v nasledujúcom odseku) a pre neefektívnosť postupu súdu v predmetných konaniach. Uvedené konania boli vedené v súvislosti s vymáhaním nájomného, resp. vydania bezdôvodného obohatenia alebo vypratáním nehnuteľnosti a exekúcie bývalých nájomcov, ktorých súd v podstate povzbudil v neplnení ich povinností platiť nájomné, keď vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 204/96 a v následne iných konaniach

vykazoval prietahy, čo viackrát potvrdil i Ústavný súd SR napríklad v náleze II. ÚS 197/02 zo dňa 16.4.2003 (prietahy v základnom konaní 4 C 204/96), v náleze IV. ÚS 346/09 zo dňa 21. 1. 2010.

Základný spor 4 C 204/96 bol ukončený aj na úrovni Najvyššieho súdu, ktorý dňa 16. 12. 2010 v konaní 3 Cdo 11/2009 vydal rozsudok, ktorým dovolanie zamietol. Rozsudok súdu prikladáme v prílohe.

Máme za to, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu, došlo v konaní 4 C 73/2005 k prietahom, ktoré neboli spôsobené zložitou veci ani správaním sa účastníkov konania a máme za to, že požadované finančné zadosťučinenie je vzhľadom na okolnosti danej veci opodstatnené.»

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení doručenom ústavnému súdu 20. októbra 2010, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

Ústavný súd na okresnom súde zistil, že v namietanej veci bol na pojednávaní uskutočnenom 14. februára 2011 vyhlásený rozsudok.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory, predmetom ktorých je uplatnenie nárokov z titulu úhrady nájomného za užívanie nehnuteľností, patria do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Keďže v okolnostiach danej veci bolo pre rozhodnutie potrebné nariadiť znalecké dokazovanie a navyše aj kontrolné znalecké dokazovanie, ústavný súd pripúšťa určitú mieru faktickej zložitosti napadnutého konania. Uvedená skutočnosť však podľa názoru ústavného súdu nemôže okresný súd zbaviť zodpovednosti za stav, v akom sa napadnuté konanie nachádzalo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu.

2. Čo sa týka správania sťažovateľov ako účastníkov napadnutého konania v procesnom postavení žalobcov, ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo z hľadiska doterajšej dĺžky konania potrebné pripísať na ich ťarchu. Na takéto skutočnosti nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

3. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľov došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 363/2010).

Ústavný súd hodnotiac doterajší priebeh napadnutého konania, ktoré od jeho začiatku (7. apríl 2005) až do meritórneho rozhodnutia o sťažnosti trvalo takmer 6 rokov, konštatuje, že napriek tomu, že v uvedenom konaní nie sú evidentné obdobia nečinnosti, konanie je poznačené neefektívnym postupom okresného súdu.

V uvedenej súvislosti ústavný súd už v rámci svojej judikatúry uviedol, že ak je konanie pred všeobecným súdom poznačené zbytočnými priet'ahmi v dôsledku neefektívnej činnosti, postačuje len vymedzenie najzávažnejších príkladov takejto neefektívnej činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy (m. m. II. ÚS 131/02).

O neefektívnosti napadnutého konania podľa názoru ústavného súdu svedčí najmä skutočnosť, že okresný súd nariadil znalecké dokazovanie potrebné na rozhodnutie vo veci až uznesením z 11. mája 2009, teda až po 4 rokoch od začiatku konania. Navyše, okresný súd nariadil uznesením z 22. februára 2010 aj kontrolné znalecké dokazovanie, ale na nie bezvýznamné prekročenie určenej lehoty 60 dní na vypracovanie a predloženie kontrolného znaleckého posudku okresný súd nereagoval adekvátne použitím poriadkových opatrení (§ 53 OSP).

V súvislosti s uvedeným ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III ÚS 56/02). V tomto prípade sa tak nestalo, čo malo za následok vznik priet'ahov v konaní aj v rámci tejto fázy znaleckého dokazovania.

Napriek tomu, že z hľadiska posudzovania zodpovednosti okresného súdu za priet'ahy v napadnutom konaní je potrebné z celkovej doby jeho trvania odpočítať časový úsek, keď o odvolaní odporkyne proti uzneseniu okresného súdu zo 16. februára 2006,

ktorým zamietol jej návrh na prerušenie konania, rozhodoval Krajský súd v Trnave [ďalej len „krajský súd“ (spis okresného súdu bol na krajskom súde od 11. apríla 2006 do 30. augusta 2007, keď spolu s rozhodnutím o odvolaní bol spis vrátený okresnému súdu), ústavný súd zastáva názor, že pri sústredenejšom a efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné vo veci meritórne rozhodnúť skôr, ako sa tak napokon stalo na ostatnom pojednávaní uskutočnenom 14. februára 2011, keď bol vyhlásený rozsudok vo veci samej. S ohľadom na uvedené podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať dobu napadnutého konania vedeného okresným súdom za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli v dôsledku neefektívneho postupu okresného súdu v napadnutom konaní porušené.

III.

Ústavný súd aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, vzhľadom na to, že okresný súd na ostatnom pojednávaní uskutočnenom 14. februára 2011 vyhlásil rozsudok vo veci samej.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume 5 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázali najmä na to, že *«trpia značnou psychickou ujmu, pocitmi krivdy a neistoty spôsobenými im dlhodobou neschopnosťou súdu plynule pokračovať v konaní a súčasne rozhodnúť súdny spor. Sťažovatelia sa cítia byť poškodení pomalým riešením uvedeného súdneho sporu aj z toho dôvodu, že na súd sa obrátili s dôverou, že vec bude v krátkom čase vyriešená a svoj produktívny vek využijú na „radostnejšie“ aktivity, ako na účasť na súdnych pojednávaniach.*

Treba poukázať na to, že sťažovatelia majú odôvodnený pocit frustrácie, ktorý ich veľakrát zahnal do situácie, že by pre pomalý postup súdu uplatnenie svojho práva najradšej „zabalili“. Je na nich zo strany tretích osôb nazerané spôsobom „čo to vlastne chcú, prečo to nenechajú tak, prečo to toľké roky riešia“, ľudia v našej spoločnosti nie sú zvyknutí domáhať sa svojho práva a trvať na jeho uplatnení aj keď sa o ňom rozhoduje „nekonečne dlho“. Viera sťažovateľov v spravodlivosť sa takmer stratila, čo je dosť vážny fakt, nakoľko viera je niekedy to posledné, čo človeku zostane.».

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 4 C 73/2005 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou Mgr. M. B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky znížiť o 50 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2010 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 7,21 €) u jedného sťažovateľa sumu 134,65 € a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov boli priznané v celkovej sume 269,30 €.

Podanie právnej zástupkyne sťažovateľov doručené ústavnému súdu 25. januára 2011 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezou uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2011